

Крізь пошматовані чорні хмари лінув вогонь, наче зірка, що помирає і падає назад на землю...

— власне, на землю Діскосвіту...

...та, на відстані від будь-якої зірки в історії, вогню подекуди вдавалося скеровувати своє падіння. Він то здіймався вгору, то крутився, утім невблаганно рухався вниз.

На гірських схилах, над якими протріскотів вогонь, блиснув сніг.

Просто під вогнем сам ґрунт почав розступатися. Світло відбивалося від стін з блакитного льоду: він занурився в каньйон і тепер гуркотів його кам'яним лабіринтом.

Світло різко згасло. Щось і далі повагом зявувалося вздовж основи місяцем стрічки поміж скель.

Це щось випулькнуло з каньйону над безстандами, там, де тала вода з льодовика ірнула до озера далеко вище.

На диво, там була долина, чи то пак мережа долин, що тулилися поміж гірським кряжем та довгим спуском до рівнини. Озерце мерехтіло в теплішому повітрі. Там росли ліси, розляглися крихітні поля, наче клапткові ковдра, яку накиннули на каміні.

Вітер удух. Повітря тут було тепліше.

Тінь закружляла.

Тим часом далеко вгору, нічим не завважене і неувважене до справ інших, у скупченнях долинних заходило щось

інше. Було складно розглядати, що саме: зарості дроку хвилювалися, верес шурхотів, ніби велика армія крихітних істот рухалась до спільної мети.

Тінь дісталася пласкої скелі, з якої відкривався фантастичний краєвид полів та лісів униз, і саме там армія виступила з-поміж коренів. Військо складалося з малесеньких блакитних чоловічків. Деякі були одягнені в гостроверхі блакитні капелюхи, та у більшості руде волосся вільно поменіло на вгрі. Всі мали мечі. Жоден не був заввишки понад шість дюймів.

Чоловічки виникли в ряд, подивилися вище на нові землі, і над урвищем зачувся брязкіт зброї та розлігся бойовий клич. Вийшло б ефектніше, якби всі воїни заадалегідь обрали якусь одну фразу. Але скідалося на те, що кожнісінький маленький воїн мав свій власний бойовий клич і був ладен битися будь з ким, хто на нього зазіхне.

— Нак Мак Фіглі!

— Зарубай собі на носі, трахэне!

— Дамо тобі добрячого конняка!

— Великолюди!

— Тисячу на бочку!

— Нак Мак Фіглі не здолати!

— Скупітьте першо, брудяки!

Крихітні долини носеред гір купалися в останніх променях вечірнього сонця. Вони утворювали королівство Ланкр. Подіяжували, що з його найвищої точки видно аж геть до узбіччя світу.

Ще горіли (ідоправа, не в самому Ланкрі), моїяні, лід узбіччям, через яке без утрати перехлюпувалися туркітливі морські буруні, їхнє помешкання сунуло космосом

на спинах чотирьох величезних слонів, які своєю чергою стояли на панцірі черепахи завбільшки з цілий світ.

Мешканці Ланкру про це чули. Їм то видавалося цілком вірогідним. Очевидно, що світ плаский, хоча в самому Ланкрі пласкими були хіба столи та деякі потилиці. Черепахи здатні перевозити нічогеньку вагу. Слони, за всіма чутками, теж доволі сильні звірі. Здавалося, теорія не мала слабких місць, тож ланкрійці більше на цю тему не розмірковували.

Не те щоб місцеві не цікавилися світом довкола. Навпаки, вони були до нього глибоко й особисто небаїдужі, але замість «навіщо ми тут?» вони питали в світу «чи дощитиме до врожаю?».

Якийсь філософ, може, вказав би їм на такий брак інтелектуальної амбітності як на серйозну ваду, але лише якби був *абсолютно певний* того, звідки візьметься його наступний обід.

Насправді розташування та клімат Ланкру породжували людей впертої та прямої вдачі, які часто досягали видатних успіхів унизу. Саме Ланкр подарував рівнинним країнам їхніх найвидатніших чаклунів і відьом, і, знов-таки, отому філософу, напевно, було б невтямки, як такі твердолобі люди могли дати світові стільки успішних професіоналів у магичній галузі. Він не дивувався б, якби знав таке: тільки ті, хто твердо стоять ногами на скелі, можуть будувати замки в повітрі.

Тож сини і доньки Ланкру вирушали у світ, робили кар'єри, долали щабель за щаблем на шляху до різноманітних успіхів і ніколи не забували висилати гроші батькам.

Тим, хто лишався вдома, зовнішній світ нагадував про себе хіба зворотними адресами на конвертах.

Натомість зовнішній світ, навпаки, ними цікавився.

На великій пласкій скелі вже нікого не було, а от на пустиці внизу верес гойдався клином, що рухався до низин.

— Джин дурко!

— Нак Мак Фіглі!

Різноманіття видів вампірів просто величезне. І справді, стверджують, що різновидів вампірів стільки ж, скільки видів хвороб*. До того ж вони бувають не тільки людьми (якщо звичайні вампіри — люди). Серед Вівцескель поширене повір'я, що будь-який начебто невинний інструмент, молоток, пила або що, зажадає крові, якщо не користуватися ним упродовж трьох років. У Ггаті вірять у дині-вампіри; втім, фольклор не уточнює, у чому полягає їхня вампірність. Можливо, вони вгризаються у відповідь.

Дослідників вампірності традиційно мучать два запитання. Перше: чому вампіри такі *могутні*? Адже вампірів так легко вбити, дивуються дослідники. Існують *десятки* способів їх позбутися, і це не враховуючи кілка в серце, що, до речі, ефективно і проти нормальних людей, тож якщо у вас залишились зайві кілки, не варто їх викидати. Класичний вампір збуває день у якійсь труні, а за охорону йому править один горбань похилого віку, який не видається аж таким жвавим і скоріше б відступив перед обличчям мінімального натовпу. І попри це все, лише один вампір здатен утримувати цілу спільноту в безнадійній покорі...

* Що, мабуть, означає, що деякі з них люті та смертельні, а через інших починаєш химерно накульгувати та уникати гарбузових. — *Прим. авт.*

Друга загадка: чому вампіри завжди такі дурні? Носити цілий день вечірній одяг — це вже типова ознака нежиті. Але цього їм, схоже, мало для демаскування, тож вони оселяються у старих замках, які пропонують ідеальні інтер'єрні рішення, щоб перемогти вампіра. На кшталт фіранок, які легко здерти, чи настінного декору, який можна одним рухом скрутити у релігійний символ. Невже вони дійсно вірять, що якщо напишуть своє ім'я ззаду наперед, це когось обдурить?

За багато миль від Ланкру по болотах деренчав екіпаж. Судячи з того, як він підстрибував на водоріях, не був перевантажений. Але разом із ним ішла пітьма.

Коні були чорні, як і вся карета, окрім герба на дверцятках. Кожен кінь мав поміж вух чорний плюмаж; оздоба з чорного пір'я також вінчала кожен кут карети. Можливо, саме через це виникало химерне враження рухомої тіні. Здавалося, що екіпаж тягне за собою ніч.

На пагорбі понад пусткою, де на руїнах якоїсь будівлі пробилося крізь каміння декілька дерев, екіпаж рипнув і зупинився.

Коні стояли на місці, лише подеколи тупцюли копитом чи тріпали гривною. Візник чекав, скоцюрбившись над віжками.

У сріблястому світлі місяця, ледь вище хмар, летіли чотири постаті. Судячи з тону розмови, хтось був роздратований, хоча з огляду на інтонацію — гостру та уїдливу — краще було б сказати — злий-злющий.

— Ви дозволили йому *втекти*! — відчувалося, що голос належав хронічній скигльйці.

— Але *поранили*, Плакі, — *цей* голос звучав примирливо, по-батьківськи, але з ледь відчутною ноткою, що

свідчила про придушене бажання відтягати перший голос за вуха.

— Я просто *ненавиджу* цих потвор. Вони такі... сентиментальні!

— Так, лапонько. Символ легковірного минулого.

— Якби я могла так горіти, хіба ж я валандалася б довкола, вся така красивенька. Чому вони це роблять?

— Гадаю, колись така поведінка була для чогось корисна.

— Тож вони... як ти їх назвав?

— Еволюційний *cul-de-sac*^{*}, Плакі. Відлілі після кораблетроці на морі прогресу.

— Тож вбиваючи їх, я роблю їм послугу?

— Так, саме в цьому й уся ідея. А тепер, чи не...

— Зрештою, курчата не горять, — зауважив голос, якого звали Плакі. — Принаймні не горять швидко.

— Ми чули твої експерименти. Можливо, варто було їх спочатку вбити, — втрутився третій голос: молодий, чоловічий, трохи втомлений жіночим голосом. Кожен склад звучав у тональності «старший брат».

— Який у цьому сенс?

— Ну, лапонько, тоді було б тихіше.

— Послухай тата, дорогенька, — *цей*, четвертий голос, міг бути лише голосом матері. Він любитиме решту голосів, хай що ті вчудять.

— Це *нечесно*!

— Але ж ми дозволили тобі поскидати каміння на піксі, лапонько. Життя — це не тільки розваги.

* Глухий кут (фр.) — Прим. ред.

Візник засовався, коли голоси почали знижуватися поміж хмар. Аж ось уже трохи віддалік постали чотири силуети. Візник важко вибрався зі свого сидіння і прочинив для них двері екіпажу.

— І все одно більшість жалюгідних істот втекла, — сказала мама.

— Не засмучуйся, люба, — заспокоїв її батько.

— Я їх на дух не переносу. Вони теж — викопні рештки? — спитала донька.

— Не зовсім рештки, поки що, попри твої звитяжні зусилля. Ігорє! Вперед до Ланкру.

Візник розвернувся.

— Так, гошшодарю.

— Ой, знову ти за своє, чоловіче... Хіба так говорять?

— Я тільки так і говорю, гошшодарю, — відповів Ігор.

— І я наказав тобі познімати плюмажі з карети, дурна твоя голова.

Візник нервово засовав ногами.

— Мушить бути чорний плюмаш, гошшодарю. *Традиційний.*

— Негайно позбудься його, — звеліла мати. — Що люди подумують?

— Так, гошшодине.

Той, кого назвали Ігорем, шумно зачинив двері і пошкандибав в обхід екіпажу назад, до коней. Він шанобливо зняв плюмажі та сховав їх собі під сидіння.

Всередині екіпажу розлотований голос спитав:

— Батьку, а Ігор — теж еволюційний глухий кут?

— Лишається тільки сподіватися, лапонько.

— Шопляки, — вилаявся собі під носа Ігор та взявся за віжки.

Текст починався з:

ЛАСКАВО ЗАПРОШУЄМО...

...і був написаний отим бундючним, вузлуватим почерком, нерозбірливим, зате вкрай офіційним.

Тітуня Огг широко всміхнулася і припасувала листівку назад на камін. Їй подобалося оце «ласкаво». Воно звучало багато, кругло, а насамперед *пригощально-перспективно*.

Тітуня прасувала свою найкращу нижню спідницю. Інакше кажучи, вона грілася в кріслі біля вогню, а одна з невісток, ім'я якої ось просто щойно вилетіло їй з голови, виконувала всю роботу. Тітуня допомагала: вона вказувала пропущені місця.

Збіса добре запрошення, думала вона. Особливо облямівка, щедро помазана золотом, наче хліб варенням. Золото, мабуть, не справжнє, але блищить все одно солідно.

— Он там не завадить пройтися ще раз, любонько, — зауважила вона, доливши собі пива по вінця.

— Добре, Тітуню.

Інша невістка, ім'я якої Тітуня точно-точно пригадає вже за пару секунд, начищала її червоні чоботи. Третя дуже обережно струшувала лупу з її найкращого гостроверхого капелюха, почепленого на вішак.

Тітуня знову підвелася, пройшлася до дверей на задній двір і прочинила їх. Світло в небі майже згасло, і крізь огризки хмар, що мотілялися на вітрі, мерехтіли ранні зірки. Вона втягнула носом повітря. Зима довго трималася тут, у горах, але вітер безперечно мав весняний присмак.

Вдалиї час, подумала Тітуня. Найвдалиїший, мабуть. Так, звісно, вона знала, що рік починається на Вепроніч, коли відступає мороз і повертає на весну, але *новий* рік починався тепер, коли з-під решток снігу пробивалися

нагору зелені паростки. Зміни шугали в повітрі, вона відчувала їх усім своїм нутром.

Звісно, її подруга Бабуня Дощевіск завжди говорила, що не варто довіряти тельбухам, але вона багато що казала, і то без ушину.

Тітуня Огі зачинила двері. У деревах на межі саду, які дряпали небо своїм безлигим гіллям, щось прошурхотіло крильми й заскрекотіло. Світ огорнула пітьма.

За декілька миль звідси, у своїй хатчині, Агнес мала суперечливі думки щодо нового гостровершого капелюха. У неї завжди були два різні погляди на будь-що.

Вона вклала волосся, критично оглядала себе в дзеркало і співала пісню. Співала в унісон. Зрозуміло, що не зі своїм віддзеркаленням, адже такі героїні рано чи пізно починають співати дуетом із паном Пташечкою та іншими мешканцями лісу, а там уже хіба вогнемет допоможе.

Агнес співала в унісон зі собою. Останнім часом це траплялося дедалі частіше, якщо вона свідомо не стримувалася. Пердіта мала доволі пронизливий голос, але наполегливо долучалася до співу.

Люди, схильні до побутової жорстокості, кажуть, гладка дівчина складається зі стрункої дівчини і купи шоколаду. Струнку дівчину всередині Агнес звали Пердіта.

Агнес не знала точно, як підчепила цю невидиму пасажирку. Мама розповідала їй, що в дитинстві вона часто звинувачувала у прикрих випадках, на кшталт таємничого зникнення полумиска зі сметаною чи пошкодження цінного глечика, «іншу маленьку дівчинку».

Тільки тепер Агнес зрозуміла, що не варто зловживати такими розвагами, коли маєш у крові трохи природного хисту до відьомства. Уявна подруга швидко подорослішала, нікуди не поділась і виявилася добрячою скалкою в дупі.

Агнес не подобалася поверхова, егоїстична та зловна Пердіта, а Пердіту бісило мешкати всередині Агнес, яку вважала гладкою, жалюгідною, безвольною купою ганчір'я, об яку люди повсякчас витирали б ноги, якби вона була менш стрімка.

Агнес переконувала себе, що просто вигадала Пердіту як зручний ярлик для всіх думок і бажань, котрі їй не слід би мати; як ім'я для того надокучливого маленького коментатора, що сидить у кожного на плечі і глузливо посміхається. Але іноді їй здавалося, що це Пердіта вигадала Агнес, щоб було кого шпетити.

Агнес зазвичай підкорялася правилам. Пердіта — ні. Пердіта вважала, що не підкорятися правилам — це чомусь *круто*. Агнес думала, що правила на кшталт «Не падай у велику яму з кілками» придумали не просто так. Поміж іншого, Пердіта вважала, що така річ, як хороші манери за столом, — це дурна та репресивна ідея. Агнес же, навпаки, не хотілося отримувати по лобі шматками капуста, які розлітаються з сусідської тарілки.

Пердіта думала, що відьомський капелюх — могутній символ влади. Агнес думала, що присадкуватій дівчині не варто надягати високий капелюх, ще й чорний. З ним вона ставала схожою на перевернутий ріжок чорничного морозива.

Проблема була в тому, що, хоч Агнес мала рацію, Пердіта також її мала. Гостроверхий капелюх багато важив